

VALOR

Llengua i literatura 3

PROJECTE
VALOR

bromera.txt

LLICÈNCIA
DIGITAL

VALOR

Llengua i literatura 3

PROJECTE
VALOR

bromera.txt

Musiquem?

unitat 1

EN AQUESTA UNITAT TREBALLAREM...

- La producció de discursos orals no espontanis
- La comprensió i el comentari de textos expositius, argumentatius i narratius
- La coherència textual
- La preparació i la correcció de dictats

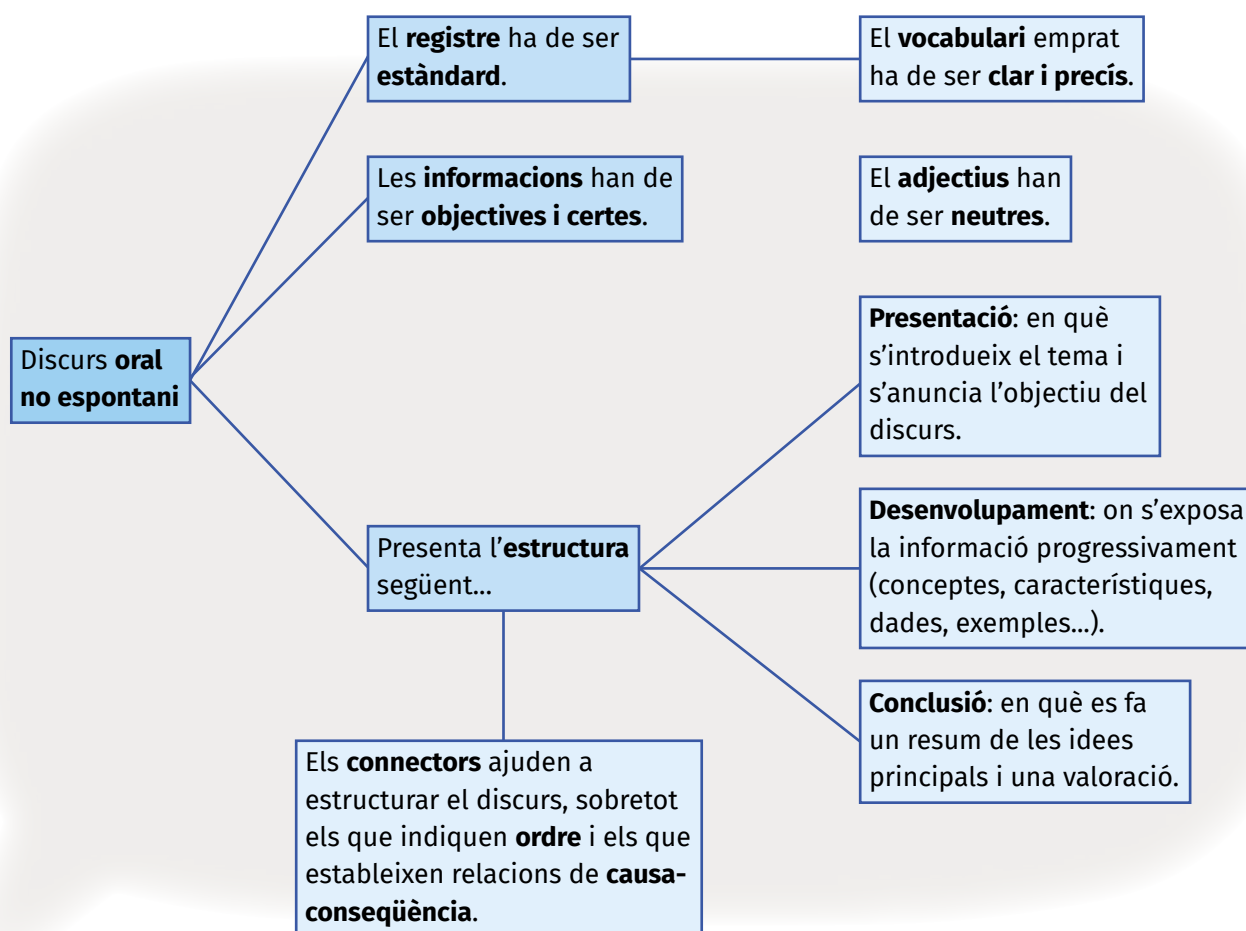
Si has treballat prèviament amb Valor, sabràs que una de les parets mestres del projecte és l'expressió oral, perquè una llengua que es parla és una llengua viva. En el llibre de 3r d'ESO posarem l'accent en el discurs oral no espontani, imprescindible per a la vida acadèmica i laboral, perquè l'aula és, probablement, l'únic espai on tindràs l'oportunitat de practicar-lo. No obstant això, és important que uses el valencià en tots els àmbits i registres, de manera que fora de classe, «trau la llengua»!

Tradicionalment, s'ha donat més importància a la llengua escrita que a l'oral, per això en molts manuals s'insisteix tant en la lectura i en l'escriptura, mentre que es deixen de banda dues habilitats lingüístiques fonamentals: parlar i escoltar. Això naix d'un prejudici: associar la llengua oral amb els textos informals i la llengua escrita amb els formals. Però és això cert?

1 Marca si aquests textos són formals o informals.

Textos escrits	Formal	Informal	Textos orals	Formal	Informal
Conversa de WhatsApp			Exposició d'un treball		
Nota a la nevera			Classe magistral		
Fòrum d'internet			Conferència		
Targeta de felicitació			Discurs oficial		

Com heu vist, ni els textos escrits són sempre formals ni els textos orals són sempre informals. Hi ha moltes situacions, especialment de l'àmbit acadèmic i laboral, en què cal una competència alta en comunicació oral, per això treballarem a les classes de Valencià el discurs oral no espontani, que té les característiques següents:

Parlar en veu alta sobre un tema específic no és senzill, per això fareu dos tipus de pràctiques que aplanaran el terreny:

- Vídeo.** Haureu d'enregistrar els vostres discursos en vídeo. Treballareu **individualment i sense públic**. Gràcies a això, podreu vèncer la timidesa i podreu revisar les exposicions posteriorment.
- Directe.** Haureu de fer els discursos en directe. Treballareu **per parelles i amb públic**. La situació serà més real, però la vostra responsabilitat quedarà reduïda al 50%.

E Relaciona cada frase amb una de les explicacions i obtindràs un resum dels consells que cal seguir per a fer un bon discurs oral.

Regula el ritme.

Modula la veu.

Controla la mirada.

Para atenció al llenguatge no verbal.

Vigila la dicció.

Hem de mirar, alternativament, totes les persones del públic. El contacte visual atrau l'atenció de qui ens escolta. Si parlem davant d'una càmera, és important mirar-la.

Una veu massa baixa transmet avorriment, i una veu massa alta, agressivitat. Hem de trobar l'equilibri, controlant el volum de la veu segons la intenció comunicativa. Recordeu els diversos tipus d'oracions: enunciatives, exclamatives, interrogatives, etc.

Una postura rígida transmet desinterés, i un excés de moviment transmet nerviosisme o inseguretat. La nostra postura i els nostres moviments han d'acompanyar i reforçar allò que diem d'una manera natural, sense escarafalls. Si fem el discurs en un espai obert, podem desplaçar-nos-hi tranquil·lament. Si ens gravem en vídeo i estem asseguts, convé no moure les cames excessivament.

Cal pronunciar bé cada paraula i respectar els signes de puntuació. No hem de tapar-nos la boca ni tampoc parlar d'esquena al públic.

Hem de controlar la velocitat amb què ens expressem, seguint un ritme relaxat però fluid. Com a recurs per a captar l'atenció, podem accelerar o alentir el ritme en alguns punts concrets: enumeracions, citacions literals, paraules tècniques o neologismes, etc.

3 Després d'aquesta introducció, ha arribat el moment de fer la primera pràctica del curs.

Els darrers anys, a causa de la pirateria, que reduïa molt la venda de discos, molts grups de música s'han vist obligats a oferir les seues cançons mitjançant descàrrega gratuïta o a través de subscripcions en plataformes com Spotify o YouTube. Penses que valorem prou la faena dels músics? S'ha de pagar la creativitat artística?

Enregistra la teua xarrada en vídeo, que haurà de tindre una extensió de dos minuts.

Com que és la primera pràctica del curs, t'indiquem els passos que has de seguir.

1. **Informa't** sobre el tema que has de tractar. És possible que al final del discurs el públic faça preguntes o demane aclariments.
2. **Selecciona** les fonts més fiables i descarta les dades no contrastades.
3. **Planifica** el teu discurs, tenint en compte el temps de què disposes i l'objectiu: exposar una informació i convèncer d'unes idees.
4. **Ordena** el discurs d'una manera lògica. Presenta el tema, exposa les dades rellevants i acaba amb una conclusió o valoració.
5. **Adequa** el llenguatge i el registre lingüístic al públic destinatari.
6. **Acompanya** el discurs amb algun tipus de suport visual, com ara la projecció d'imatges o esquemes.
7. **Elabora** un guió amb els punts que vols tractar. Però recorda que només és per a consultar. El discurs no ha de ser llegit.
8. **Assaja** abans d'enregistrar el vídeo definitiu, i comprova que no sobra ni falta temps.
9. **Corregeix** allò que no funciona (les idees poc clares, les dades massa rebuscades, les imatges o els esquemes de suport) i assaja de nou incorporant les modificacions.
10. **Enregistra** el vídeo definitiu i mostra'l a persones en qui confies perquè en facen una valoració objectiva.

A partir d'ací, trobareu tres textos de tipologia diversa amb els quals practicareu la **comprensió** i el **comentari de text**. L'activitat de comentar un text combina la lectura (o l'escolta) i l'escriptura. Primer cal llegir (o escoltar) el text i extraure'n les idees bàsiques. A continuació, cal redactar un text propi a partir de l'anterior que n'explique el contingut i les característiques. Això últim, ho fareu individualment en l'avaluació, per a la qual podreu consultar el diccionari i tot el material que considereu necessari (les activitats de la unitat, esquemes, resums...).

En aquesta primera unitat treballem la **coherència**, que és la propietat que ha de tindre qualsevol text perquè el missatge que transmet siga entenedor, clar i precís. Perquè això siga possible, el text ha de desenvolupar un **tema** a partir d'una sèrie d'idees enllaçades d'una manera lògica. A més, les idees s'han d'organitzar seguint una **estructura**, que ve determinada pel **tipus de text** i el **gènere** a què pertany.

Què és el *copyright*? Quins productes solen tindre *copyright*? Per a què serveix? Comenteu-ho entre tota la classe, perquè en el text següent parlarem del *copyleft*, i són dos conceptes molt relacionats.

- 4 **Feu la lectura compartida d'aquesta entrevista. Cada membre llig un fragment numerat i la parella de costat resumeix el que ha llegit la companya o el company. La resta del grup s'assegura que la lectura i el resum són correctes i aporten suggeriments o millores.**

TEXT 1

1 Enric Enrich exerceix com a advocat des de 1980. Està especialitzat en dret mercantil, dret internacional i dret de la propietat intel·lectual i de la imatge, matèries sobre les quals imparteix classes i escriu. És autor de diverses publicacions i ponent en diferents cursos de postgrau.

Quin creus que és el futur del *copyleft*?

2 El *copyleft* és la postura contrària als drets d'autor, és a dir, la postura que demana l'accés lliure a la cultura. El *copyleft* està molt bé socialment, però això perjudica els autors, que són els titulars que han de controlar la seua obra. El que veig jo, de cara al futur, és una forma més oberta del *copyright*, és a dir, una forma per la qual els autors o **titulars** de drets donen llicències obertes, del tipus *Creative Commons*, perquè la gent pugui usar les seues obres sense problemes.

Què opines sobre la pirateria de la música i la generalització que hi ha al voltant?

3 Jo pense que la pirateria, per sort, és un concepte que està en extinció, perquè cada vegada hi ha més música accessible gràcies a diferents serveis gratuïts del tipus Spotify, entre altres, i la gent té menys tendència a acumular discos o gravacions, com es feia abans fa uns anys. Ara la gent vol accés a la música i no pirateja tant, en el sentit que no acumula **biblioteques** de discos.

Hi ha molts casos de descuits o de cançons robades?

4 Molts. Descuits i cançons robades són dos temes diferents. El descuit és una persona que de bona fe es descuida d'adquirir uns drets, o es pensa que una peça està en domini públic, o es pensa que no fa res greu, etc. Robar és amb coneixement de causa, ja és més amb mala fe. Hi ha casos de les dues coses. Hi ha gent innocent que es pensa que una peça que està a internet és de tots, i hi ha gent que actua amb mala fe i amb ànim d'obtindre diners, ja que utilitza les creacions d'altres persones sense permís.

Quin és el cas més sonat relacionat amb la música que t'has trobat?

5 Un cas d'un *cover*, en el qual un productor va fer un *remix* d'una cançó tradicional flamenca, que era «La Macarena». La cançó es va convertir en un *hit* mundial gràcies a la interpretació als Jocs Olímpics d'Atlanta, 1996. El productor va cobrar uns 300 €, per exemple, i va voler exercir uns drets per a poder cobrar en relació amb els ingressos o el volum d'explotació que havia generat la cançó.

Quin consell donaries als estudiants de música?

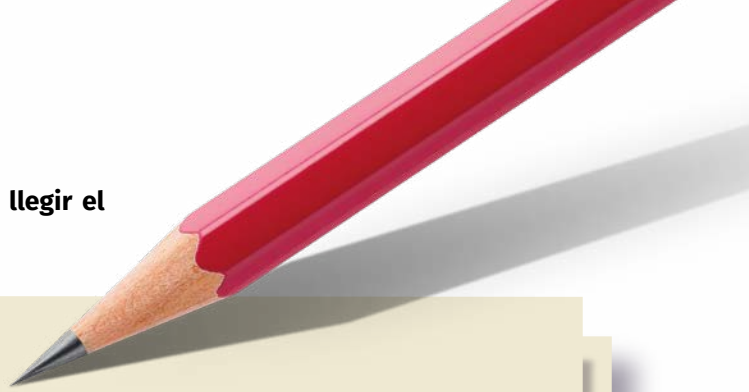
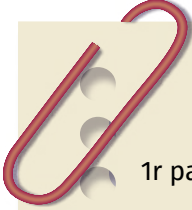
6 La meua recomanació és la de no limitar-se a saber només de música, ja que no se'n té prou per anar per la vida o per exercir una carrera professional. Necessiten saber de màrqueting, tecnologia, publicitat, entre una gran sèrie de grans coses. Per exemple, drets de propietat intel·lectual, els drets que tenen sobre les seues interpretacions i composicions. Amb tots aquests coneixements podran anar més segurs per la vida professional.

Font: L'Esmucdigital (adaptació)

Comprenc el text

- 5 Fes un resum del fragment. Per a fer-lo, hauràs de llegir el text per segona vegada i seguir aquests passos:

1r paràgraf (idea o idees més rellevants):

2n paràgraf (idea o idees més rellevants):

3r paràgraf (idea o idees més rellevants):

4r paràgraf (idea o idees més rellevants):

5é paràgraf (idea o idees més rellevants):

6é paràgraf (idea o idees més rellevants):

Resum definitiu (has de redactar un text breu que incloga les oracions anteriors):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 5 Quin és el tema del text? A partir del resum que has fet, explica en una sola frase de què parla el text.

.....

L'estructura

- 7 Quina és la disposició gràfica del text? És a dir, com el dividiries en parts?

- 8 Com es diferencien les intervencions de la persona que entrevista i les de la persona entrevistada?

Cada tipus de text té una **estructura externa**: un poema es divideix en estrofes i sovint té un títol; una novella es divideix en capítols; un conte es divideix en paràgrafs; una notícia té un titular, una entradeta, el cos, un peu de foto...

- 9 Com es disposen les idees en el text? És a dir, quina és l'estructura interna? Respon individualment i contrasta-ho després amb la parella del costat.

Cada tipus de text té una **estructura interna**: un text narratiu té una presentació, un nuc i un desenllaç; un text expositiu i argumentatiu té una introducció, un desenvolupament i una conclusió; una notícia presenta la informació més rellevant al principi i els detalls a continuació...

- 10 A partir del que has vist, justifica per què el text 1 és una entrevista.

Les paraules

- 11 Busca en el text i anota...

- Cinc préstecs de l'anglès:
- Tres noms propis:
- Quatre paraules del món de la tecnologia:

- 12 Quin és el significat d'aquestes paraules marcades en el text en el context de la lectura?

- Titulars:
- Biblioteques:

- 13 Quins altres significats podrien tindre?

Llegir per a parlar

14 Traceu una línia imaginària a l'aula i debateu sobre què ha de prevaldre: el dret d'autoria o l'accés lliure a la cultura.

- El grup de la dreta defensarà que sense dret d'autoria la cultura no és possible, i el grup de l'esquerra, que la cultura és universal i, per tant, ha de ser gratuïta.
- Preneu notes del que direu.
- Tot el món ha de participar i fer, almenys, una aportació.
- En acabant, invertiu els papers i defeneu l'opinió contrària. No és fàcil defensar una opinió que no compartim, però hem d'aprendre a posar-nos en la pell dels altres.

Llegir per a escriure

15 Tria una de les opcions anteriors i redacta, en unes 10-12 línies, una entrada per al teu blog personal.

FEM UN DICTAT

En l'assignatura de valencià fem dictats, però també en la resta d'assignatures. Quan prenem apunts, ens concentrem per a entendre allò que escoltem, la qual cosa millora la nostra atenció. A més a més, com que volem que allò que escrivim siga llegible, treballem l'ortografia i la calligrafia. Per a preparar un bon dictat, cal seguir aquests passos:

- Llegir/escoltar el text i entendre'n el contingut i el tema.
- Fer una segona lectura/audició i fixar-se en les paraules o expressions desconegudes.
- Destacar amb retolador o amb colors les dificultats ortogràfiques i visualitzar-les mentalment.
- Reflexionar sobre eixes dificultats i tractar d'entendre quines regles ortogràfiques s'hi apliquen.

16 **Escriu el dictat d'un fragment de *La violinista de París*, de Joan Pla.**

[illegible]

17 Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

18 Tria tres paraules amb alguna dificultat ortogràfica i justifica'n l'escriptura.

.....

.....

.....

19 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

La música és una part important de la cultura valenciana. Tot el món coneix algú que està estudiant al conservatori o que toca a la banda de música del poble, en una xaranga, en una colla de dolçainers, en un grup de batucades... En qualsevol acte festiu la música té una presència important: les Falles, els Moros i Cristians, el Misteri d'Elx, les muixerangues... No és un fenomen recent, sinó que ve de lluny, i tant es conrea la música popular com la música culta.

20 Escolta amb atenció aquest fragment de *Dones valencianes que han fet història*, de Maria Viu i Sandra Capsir. Després hauràs de respondre les preguntes.

TEXT 2

Matilde Salvador i Segarra La compositora total

Ja hem dit que la nostra és la terra de la música? Segur que és per això que hi trobem un bon grapat de dones dedicades a cultivar-la, algunes amb gran èxit i reconeixement; d'altres, més silenciades. Hi ha alguns àmbits de la música on és més habitual la presència de les dones, per exemple, entre les cantants. Però n'hi ha d'altres, com el de la composició, on és menys habitual trobar noms femenins.

La nostra protagonista és Matilde Salvador, una compositora, pintora i musicòloga valenciana que va tindre una gran influència en la música i la cultura del nostre territori. Fou una dona excepcional, amb una creativitat extraordinària per a compondre, i que va aconseguir molts èxits i reconeixements pel seu treball. Saps que va deixar més de tres-centes composicions entre cançons i repertori per a piano, violí, cors i òperes?

Matilde va estrenar la seua primera composició escènica, concretament, d'òpera, l'any 1943, a Castelló de la Plana. En aquell moment no s'admetia cap text que no fora en castellà, però *La filla del Rei Barbut* va aconseguir superar la censura i estrenar-se al Teatre Principal. I aquesta no fou l'única fita aconseguida per Matilde, ja que quasi trenta anys després va estrenar una altra òpera, *Vinatea*, al Gran Teatre del Liceu de Barcelona. De moment, la primera i única dona que ha aconseguit estrenar una òpera en el Liceu!

Matilde, que a més de música era pintora, es va dedicar completament a les seues passions. Des que va estrenar la primera composició, amb només tretze anys, no abandonà mai la música ni la pintura, i ha deixat una empremta inesborrable en la història de la cultura valenciana. En una entrevista, Matilde reconeixia que hi havia dues condicions que havien marcat profundament la seua obra musical i pictòrica: ser dona i haver nascut a Castelló de la Plana.

Comprenc el text

21 Encercla la correcta.

- De quantes persones es parla en el text?
 - a) Una.
 - b) Dues.
 - c) Tres.
- On va nàixer Matilde Salvador?
 - a) A Castelló de Rugat.
 - b) A Barcelona.
 - c) A Castelló de la Plana.
- Quantes peces va compondre?
 - a) Més de tres-centes.
 - b) Més de tres mil.
 - c) Més de tres milions.
- En quines arts va destacar Matilde Salvador?
 - a) En música i en escultura.
 - b) En música i literatura.
 - c) En música i pintura.
- *La filla del Rei Barbut* és una composició...
 - a) poètica.
 - b) teatral.
 - c) operística.
- *La filla del Rei Barbut* estava escrita en...
 - a) castellà.
 - b) valencià.
 - c) francès.
- Quantes compositores han estrenat una òpera en el Liceu de Barcelona?
 - a) Una.
 - b) Dues.
 - c) Quatre.
- Quan va estrenar Matilde Salvador la seua primera composició?
 - a) Als tretze anys.
 - b) Als setze anys.
 - c) Als quinze anys.

22 Busca informació en internet o en altres fonts i marca quina d'aquestes persones és Matilde Salvador.

23 Llig el resum següent i comenta amb la teua companya o company si és un bon resum. Anoteu les conclusions.

En alguns àmbits de la música és poc freqüent trobar dones, com ara el de la composició. Matilde Salvador, compositora, musicòloga i pintora, és una excepció, amb més de tres-centes composicions. Com a fites més destacades hi ha l'estrena en valencià a Castelló de la Plana de l'òpera *La filla del Rei Barbut* el 1943. I trenta anys després, l'estrena al Liceu de Barcelona de l'òpera *Vinatea*. Matilde Salvador forma part de l'imaginari col·lectiu valencià, i com destacava en una entrevista, tant el gènere com el lloc de naixença van determinar la seua obra pictòrica i musical.

24 Indica el tema del text amb una sola frase.

L'estructura

25 Rellegiu el text i marqueu quina estructura s'hi adequa més.

A)	B)
• Introducció del tema.• Desenvolupament, en què s'exposen algunes idees i s'aporten dades.• Conclusió, a la qual s'arriba després d'haver exposat les dades.	• Presentació dels personatges.• Nuc, en què es desencadena l'acció amb l'aparició d'algun conflicte.• Desenllaç, en què s'arriba a la resolució del conflicte i coneixem la situació final dels personatges.

Escoltar per a parlar

26 A partir de la tria anterior, comenteu les característiques dels textos expositius i, concretament, les biografies. Anoteu les idees més importants que vagen eixint.

.....

.....

.....

.....

.....

Escoltar per a escriure

27 Converteix la biografia de Matilde Salvador en una autobiografia. Per a fer-ho, t'hauràs de posar en la seua pell i redactar el text en primera persona.

A smiling elderly woman with short grey hair, wearing a white shirt with a colorful floral pattern. She is framed by a white border, and the background is a light yellow wall with horizontal lines.

FEM UN DICTAT

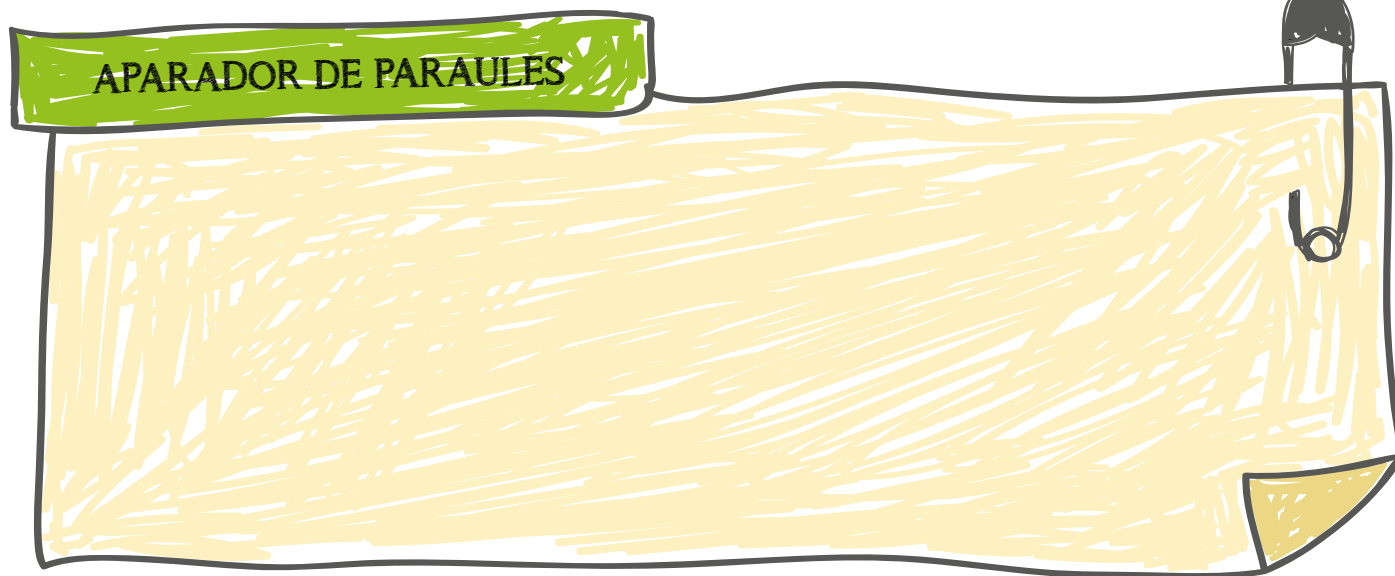
- 28** Escriu el dictat d'un fragment de *La primera onada*, de Mariló Àlvarez.

- 29** Compara el teu dictat amb el text original del Rebost i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

- 30** Tria tres paraules amb alguna dificultat ortogràfica i justifica'n l'escriptura.

- 31** Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

- 32** Inventa un dictat que continga les paraules anteriors.

Cada vegada hi ha més persones que gràcies a internet miren de publicar les seues creacions musicals sense haver de recórrer a la indústria musical. Coneixeu algun o alguna cantant que s'haja fet famós a través de les xarxes socials? Us atreviríeu a penjar la vostra música perquè gent de tot el món l'escoltara? Cal pensar bé les coses, perquè potser la fama no és tan bona com ens pensem...

33 Llig el text i contesta les preguntes.

TEXT 3

Sense res més a fer, vaig estar xafardejant entre les carpetes del meu germà per posar-me una mica al dia dels darrers dos anys. Vaig trobar un parell d'arxius amb fotografies on eixien els meus germans i els seus amics. En un altre, més recent, hi havia imatges d'Aaron amb Dalila en un parc. En cap eixien fent-se un bes, però sí que se'ls veia amb una actitud força acaramel·lada.

Estava a punt d'apagar l'ordinador quan em vaig fixar en una última carpeta situada a la cantonada inferior de l'escriptori. «Composicions», es deia. Sense esperar ni un segon, vaig fer doble clic sobre la carpeta i en vaig contemplar el contingut. A dins hi havia una desena d'arxius de música sense cap més títol que un munt de números i dues carpetes més: «Partitures» i «Acabades». Vaig ignorar la primera i vaig atacar la segona.

–Vaja... –vaig remugar alhora que passava el ratolí sobre els sis arxius que hi havia. En vaig triar un a l'atzar i vaig endollar els auriculars als altaveus perquè ningú més descobri el que estava a punt d'escoltar.

Ni jo mateix m'esperava una cosa semblant.

La melodia començava amb els acords d'una guitarra. Més tard va entrar un teclat i un parell de violins amb una bateria de fons. Tenia força, energia i era molt enganxosa. S'abraçava a les meues neurones i a les meues terminacions nervioses amb una senzillesa espaterrant i em temptava de posar-me dret i començar a ballar o, com a mínim, a portar el ritme amb els peus i les mans.

Jo no era cap expert en música (sí, quan anava amb cotxe posava la ràdio i tal, però amb prou faenes podia anomenar correctament el títol d'una cançó o del seu autor) i, tot i així, vaig saber que aquella música era bona. De fet, molt bona. Per a mi i per a qualsevol que l'escoltara.

I el més increïble de tot era que la veu que la interpretava era la d'Aaron.

Des de quan cantava així? Si algú m'haguera dit que es tractava d'un professional amb diversos Grammy al darrere m'ho hauria cregut. Però no. Era Aaron. El meu germà Aaron!

Tenia el to perfecte, l'afinació exacta i feia aquelles coses que molen tant amb la veu, modulant-la per aconseguir un efecte quasi hipnòtic com si fora professional. Els greus, els aguts... no hi havia una nota que se li resistira! I, a sobre, semblava cantar des del cor. Sí, la idea em va sonar cursi fins i tot a mi, però no hi havia cap altra manera de descriure-ho. Quan havia après a cantar així? Havia fet classes? I jo per què no?

Sense adonar-me'n, m'havia anat inclinant a sobre de la taula amb la mirada fixada a les barres de so del reproductor. Quan la cançó va acabar, vaig tornar a seu-re amb l'esquena al respatler i amb els últims acords de la cançó dissipant-se en la meua memòria. La volia tornar a escoltar. Les volia escoltar totes!

Aquella cançó era mil vegades més bona que moltes altres que tenia carregades al mòbil. Aquella cançó seria el meu passaport cap a la fama!
 Encara no sabia ben bé com fer-ho, però aquella carpeta era una mina d'or perquè jo l'explotara. Sabia que el meu germà no hi estaria d'acord, però si fent-ho, a més, aconseguia apropar Dalila a Aaron, tots n'eixiríem guanyant!
 Amb els ànims renovats, l'emoció bullint-me per les venes i sense rastre de la son que m'havia agafat feia uns minuts, vaig posar a la cua de reproducció les altres cançons i me les vaig anar copiant en un USB.
 Germanet, faré que siguem famosos...

JAVIER RUESCAS. *Play*. Bromera (adaptació)

- 34** Quins personatges apareixen en el fragment? Classifica'ls en aquells que intervenen en la narració i aquells que només s'esmenten.

Personatges que hi intervenen	Personatges que s'hi esmenten

- 35** Com creus que és la relació entre els personatges?

- 36** Què descobreix el narrador entre les carpetes del seu germà?

- 37** Què pretén fer el narrador amb els fitxers que ha descobert?

- 38** Seguint un esquema semblant al de l'activitat 5, redacta un resum del text.

- 39** A partir del resum anterior, enuncia el tema del fragment en una sola frase.


```

.....
.....

```

```
*****
*****
```

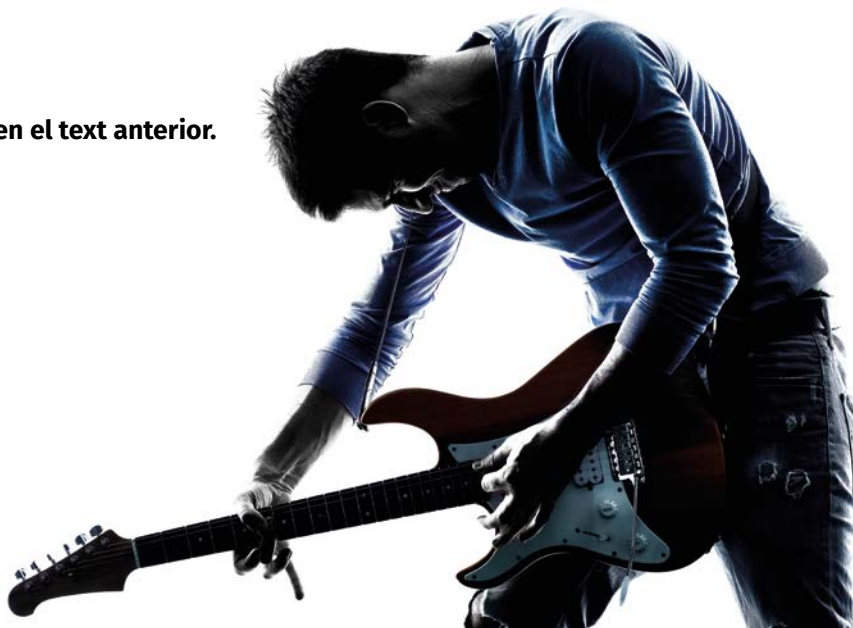
This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

.....

.....

- ☐ Explica fets reals.
- ☐ És un text de ficció.
- ☐ És una rondalla.
- ☐ És una crònica.
- ☐ És un text narratiu.
- ☐ Hi ha un narrador extern.
- ☐ Hi ha un narrador intern.
- ☐ Pertany a l'àmbit periodístic.
- ☐ Pertany a l'àmbit literari.
- ☐ Pertany a l'àmbit acadèmic.

46 Descriu l'estructura externa del fragment de *Play*.

.....

.....

.....

.....

.....

47 On situaries el fragment dins del conjunt de l'obra, al principi, al mig o al final? Per què?

.....

.....

.....

Les paraules

4B Explica el significat d'aquests mots en el context de la lectura.

- Xafardejar:
- Acaramellat:
- Remugar:
- Espaterrant:

49 En grups de tres o quatre, anoteu per torns totes les paraules relacionades amb el món de la música.

54 Encercla en el text les paraules o expressions pròpies del registre col·loquial. Compara la teua tria amb el company o la companya del costat i corregeix el que consideres.

Llegir per a parlar

51 **Organitzeu un col·loqui a l'aula per a comentar la importància de respectar la intimitat dels altres.**

Llegir per a escriure

52 Imagina que Aaron entra en eixe mateix moment i veu el germà copiant els arxius. Continua la història unes línies més.

[illegible]

Redacta un text expositiu-argumentatiu en què comentes la lectura següent. Tingues en compte la presentació: la lletra ha de ser llegible, cal que deixes marges de més d'1,5 cm i les línies han de ser rectes (pots ajudar-te amb una pauta). Les preguntes que hi ha després del text, t'ajudaran a comentar les coses més importants en l'ordre adequat.

Invisibles en la música

Música

LAURA CAPSIR MAIQUES

Actualment, l'escassa presència de la dona en diferents àmbits de la societat continua sent alarmant. Un estudi dels cartells dels festivals de música *moderna* del 2015 ens ha permès posar en evidència la invisibilitat de la dona també als escenaris valencians.

Convençuda que l'observació i anàlisi podria generar reflexions interessants entre el meu alumnat adolescent, públic potencial d'aquests tipus d'esdeveniment, vaig convertir una part de la cerca en un projecte d'aula. Amb les classes de 2n d'ESO de l'IES Càrcer fèrem una primera aproximació analitzant 30 festivals celebrats en 2015. Després vaig decidir seguir fins a arribar a 68 i completar així una mostra més àmplia amb diferents estils i envergadures, des del *punk-rock*, l'*indie* o el *gypsy*, fins al *surf*. Deixàrem fora de la investigació Nits de Rock i Concerts.

En les dades que hem recollit, hi podem observar que de 3.073 artistes programats, només 294 són dones, un 9,08% del total.

Si atenem la reiteració, és a dir, el nombre de vegades que s'ha programat cada banda, tenim que el grup que més ha tocat als festivals analitzats és La Gossa Sorda amb 9 actuacions, seguit per Smoking Souls, El Diluvi o Kaoba, amb 7 actuacions, i ja amb 6 aparicions trobem Vadebo, Mafalda, King Kong Boy o DJ Nano.

Els festivals que tenen el demèrit de no incloure cap dona al seu cartell són el Valencia Winter, Surforama, Espiga Rock, Meruts, Festfolk, Festiniu, Caparra Rock i Alonis Sona. Una gran quantitat de festivals estan al voltant del 8%, com el Feslloch o el FIB. I sobrepasant el 20% tenim el Metrodance Festival i el MUV! Menció a part mereixen dos festivals centrats en la creació femenina, com ShestheFest (64,52%) o el Tremenda Fest (85,71%), que han fet augmentar la mitjana de presència de les dones en la taula general.

De les dones que han actuat, gairebé un 48,5% tenen un rol relacionat amb la veu i

ÚLTIMA SEMIFINAL

30 D'AGOST · BUNYOL

Indian Hawk + Mireia Vilar + Odd Cherry Pie
+ Miss Caffeina + Second + Varry Brava.

sonaladipu.es
DIPUTACIÓ DE
VALÈNCIA
Edifici i centre amb els diputats

s'autodenominen cantants, vocalistes o cors; d'elles, un 10,9% a més toca la guitarra. És destacable el nombre de DJ, un positiu 16,8%. El 4,95% són baixistes, i tan sols un 3,96% són bateristes. Si parlem de les funcions de composició, el percentatge baixa fins a un 2,97%. El que sí s'ha constatat és que les dones són presents en grups de tots els estils.

La conseqüència més directa i evident d'aquest panorama als escenaris dels circuits moderns és que la joventut està consumint música que en un 91% està creada per només una part de la societat, els homes, amb les implicacions que això comporta: a través de l'art i de la música s'expressen les visions del món, les experiències vitals més profundes i, en aquest cas, la perspectiva des de l'òptica femenina queda exclosa. Almenys, hem de ser-ne conscients.

Actualment, el currículum educatiu i els materials que se'n generen contribueixen a perpetuar les desigualtats de gènere en la música, ja que és el primer que les exclou i les invisibilitza, mitjançant l'ocultació de la participació de les dones en la música al llarg de tota la història. Això implica deixar les xiques, les dones, sense models en qui inspirar-se i amagar a tota la població una llarga

tradició de contribució femenina, fet que empobreix la cultura musical. Al mateix temps, es crea una falsa percepció col·lectiva que «no hi ha dones en la música» o que n'hi ha poques.

Totes aquestes mancances es veuen agreujades per les publicitats infantils dels mitjans de comunicació. Tinguem presents les imatges que ens ofereixen els catàlegs de joguets infantils, en les quals trobem xiquets tocant la guitarra o la bateria i xiquetes cantant.

Les administracions educatives, per tant, han de revisar els currículums per a incloure les aportacions de les dones i traspasar estereotips de gènere. A més, han de reflexionar al voltant dels sistemes d'actualització i reciclatge del professorat per tal d'assegurar que tot el personal docent en actiu conega els referents femenins de les respectives especialitats i els incorporen al dia a dia de l'aula i no donar continuïtat a l'estafa cultural que representa una història de la música (així com en la resta de disciplines) sense les aportacions de les dones. Si fem una reflexió més profunda encara, hem de traslladar aquestes exigències no només a l'àmbit de l'educació general —importantíssima, per on passa tota la població—, sinó que hem d'aplicar les mateixes pràctiques a escoles, universitats i conservatoris on es formen tant professionals de la música com docents.

Cal, també, que es creen programes per a impulsar els referents femenins en àmbits més propers, com ara els festivals dels nuclis rurals, als centres educatius, o amb quotes i accions en programes específics com el Sona la Dipu, planter de molts grups valencians. Ara bé, tampoc hem de caure en l'error de programar grups amb dones o de dones a banda, als escenaris secundaris, en un «Dia de...» o coses semblants, sinó integrades de forma normalitzada en els cartells i programacions. En el lloc que mereixen. Només així obrirem la porta cap a la visibilització i el reconeixement, primer, i la igualtat real i efectiva, després, també en el món de la música.

Font: Revista Saó (març de 2017)
(adaptació)

1 Qui és l'autora del text?

.....

2 On s'ha publicat?

.....

3 A quin àmbit pertany el text?

.....

4 Justifica que no pertany, per exemple, a l'àmbit literari.

.....

.....

.....

5 Marca quin tipus de text és.

- ☐ Carta al director.
- ☐ Reportatge.
- ☐ Notícia.
- ☐ Entrevista.
- ☐ Crònica esportiva.

6 Resumeix el text paràgraf per paràgraf.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Enuncia el tema en una sola frase.

.....

- E De quin àmbit geogràfic es parla? Explica com ho has sabut.**

.....

- 9 Quan s'ha escrit el text? De quin any són les dades que figuren en el fragment? Explica a què creus que es deu eixa distància temporal.

.....

.....

.....

- 10** Quina creus que és la professió de l'autora del text? Justifica la resposta.

- 11 Comenta la relació entre el títol i el tema del text.**

.....

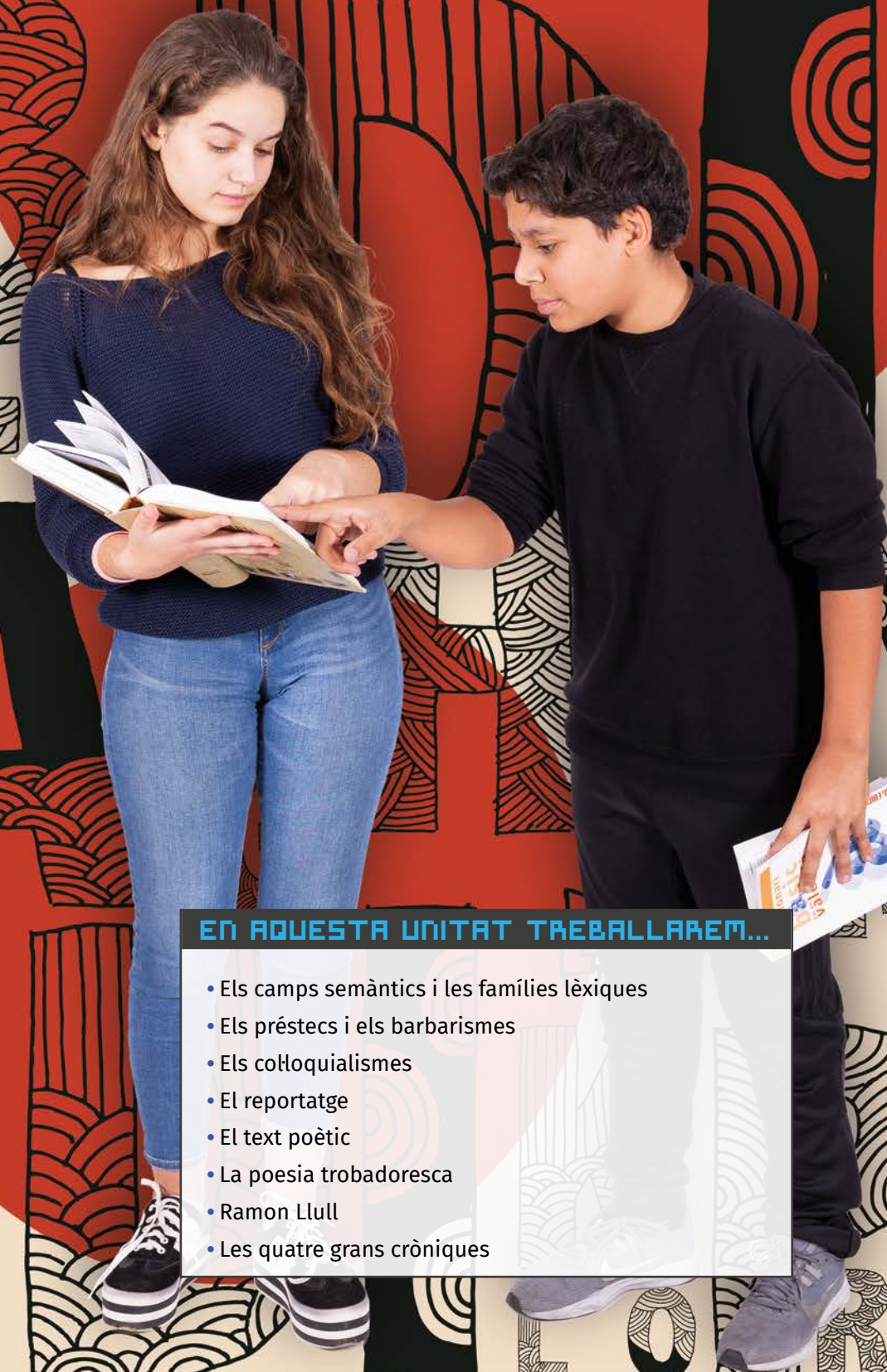
.....

- 12** Anota les paraules o expressions del text que no conegues. A continuació, mira de deduir-ne el significat segons el context. Si no és possible o tens dubtes, busca-les en el diccionari.

[illegible]

Som lingüistes (I)

unitat

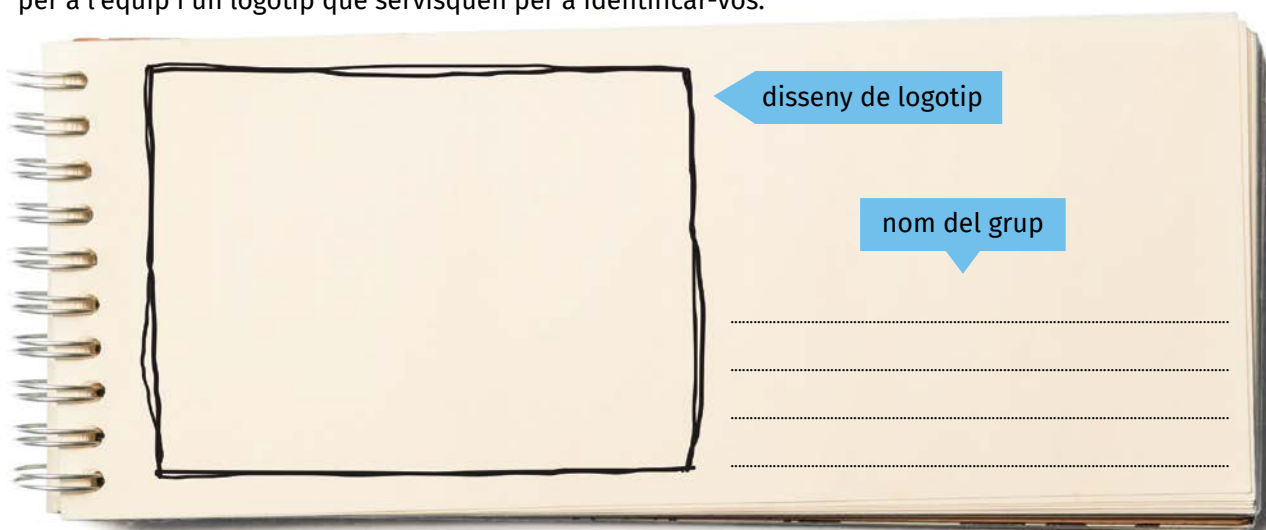

EN AQUESTA UNITAT TREBALLAREM...

- Els camps semàntics i les famílies lèxiques
- Els préstecs i els barbarismes
- Els col·loquialismes
- El reportatge
- El text poètic
- La poesia trobadoresca
- Ramon Llull
- Les quatre grans cròniques

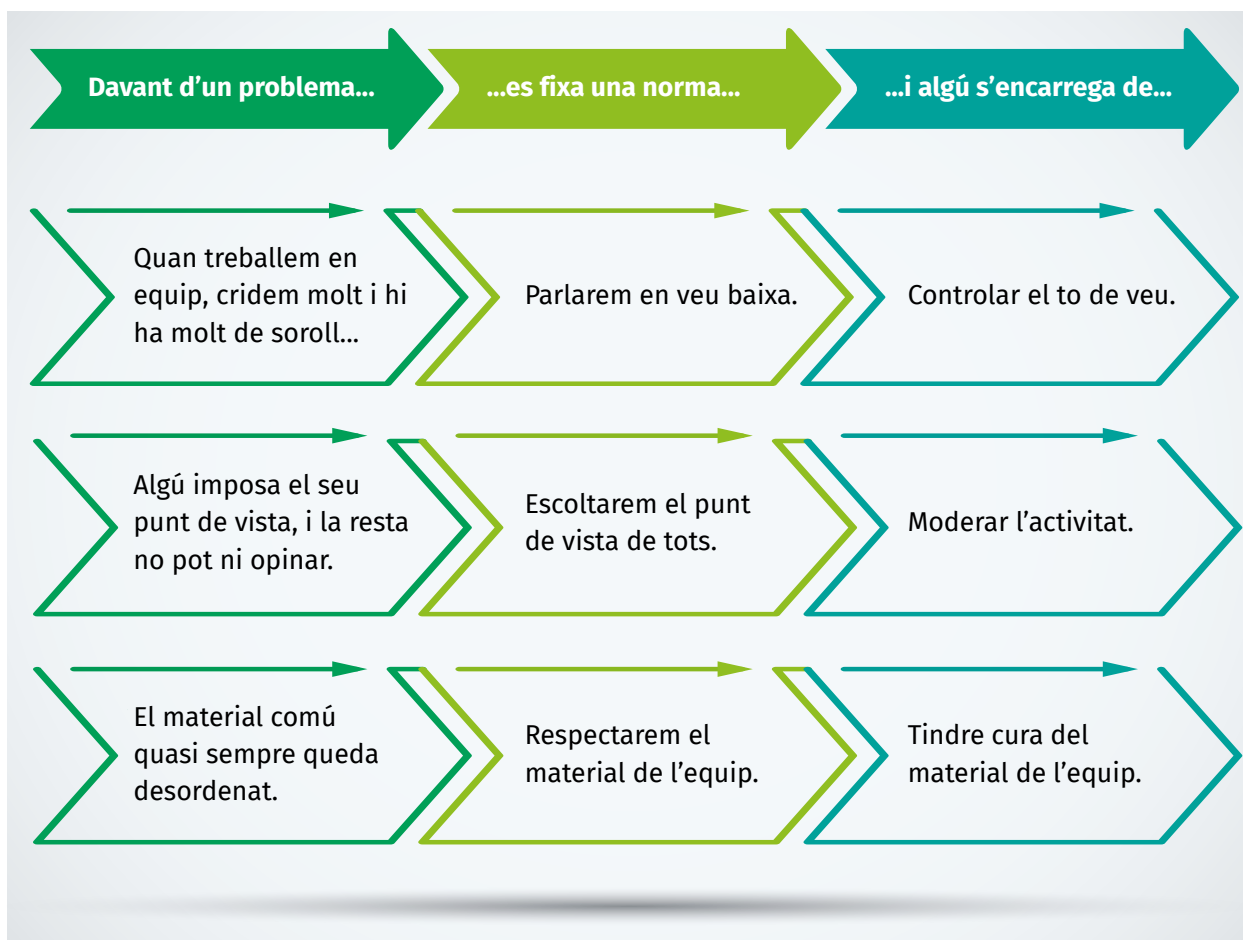
COM ENS ORGANITZEM?

Per a fer les unitats de classe invertida, haureu de treballar en equips. És important que trieu un nom per a l'equip i un logotip que servisquen per a identificar-vos:

El treball en grup pot comportar alguna fricció, ja que cada membre té una manera de fer les coses i poden sorgir conflictes que hem de saber resoldre. L'objectiu de les tasques en grup no és sumar aportacions individuals, sinó que coopereu per a assolir objectius comuns, per a la qual cosa haureu de prendre decisions. L'esquema que teniu a continuació us ajudarà a anar establint les normes de l'equip a partir dels problemes que puguin aparèixer. Així, tindreu presents en tot moment les regles de funcionament i de comportament del grup i de la classe.

Fixeu entre tots un temps dedicat a la reflexió en grup per a revisar les normes i comprovar que efectivament s'estan complint, i canvieu el que calga per a establir objectius o compromisos de millora.

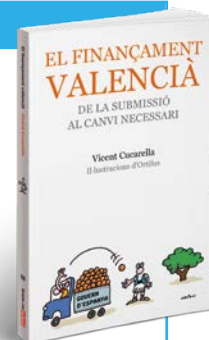
LÈXIC

Grup 1: Els camps semàntics i les famílies lèxiques

- 1 Busqueu en el fragment següent paraules pertanyents al camp semàntic de l'economia.

TEXT 1

L'estat del benestar comporta unes elevades despeses, motiu pel qual durant els períodes de crisi econòmica es posa en dubte la continuïtat del model, ja que la manca d'activitat econòmica i l'increment de l'atur provoquen més despeses i menors ingressos. Un problema al qual se suma l'evolució creixent de la despesa lligada a l'envelliment de la població i l'augment de costos de l'actual tecnologia sanitària. Aquests dubtes sobre la sostenibilitat del model d'estat es produïren ja durant la crisi energètica dels anys setanta, durant la curta crisi d'inici dels noranta i ara tornen a aflorar amb la molt més llarga recessió actual. Per això, ara més que mai resulta necessari definir clarament quines són les prioritats del benestar que desitgem, controlar-ne adequadament el compliment, analitzar el cost d'oportunitat de cada política pública i dotar així d'eficàcia i eficiència els serveis públics. El sector públic té diferents instruments per a garantir l'estat del benestar. Pot prestar directament serveis com la sanitat i l'educació, o pot finançar entitats privades per tal que oferisquen aquests serveis de manera pública (escoles o hospitals concertats). D'altra banda, pot realitzar transferències per a garantir una renda mínima als ciutadans o per a facilitar, per exemple, l'accés al coneixement (beques) i als medicaments (subvencions totals o parcials). Així mateix, legisla per tal de regular la qualitat dels serveis públics o per establir uns mínims garantits per a tothom. L'Estat aconsegueix així una funció proveïdora dels serveis públics, però també redistribuïdora per la manera com assigna els recursos. Les famílies reben ingressos gràcies a la seua participació en l'activitat econòmica (renda bruta inicial), però a continuació el sector públic en recapta una part en forma d'impostos i cotitzacions socials. Posteriorment, l'Administració ho retorna amb inversions públiques, prestacions socials monetàries (pensions, beques...) i també en espècie (educació, sanitat, etc.).

VICENT CUCARELLA. *El finançament valencià*

Vocabulari sobre economia:

.....

.....

- 2 Escriu cinc paraules pertanyents a cada un d'aquests camps semàntics:

- Informàtica:
- Literatura:
- Fauna:
- Enginyeria:
- Astronomia:

- 3 Escriu hipònims que concreten més el significat d'aquests hiperònims pertanyents al camp semàntic dels mitjans de transport.

Hiperònims	Mitjans de transport aquàtics	Mitjans de transport terrestres	Mitjans de transport aeris
Hipònims			

- 4 Classifica aquestes sèries de paraules del camp semàntic de la construcció segons el tipus de relació que mantenen entre si.

construir, lluir, pintar

habitatge, edifici, vivenda

alçar, edificar, erigir

aplanar, desnivellar

teulada, teula, terra cuita

construir, demolir

Relació d'inclusió	Relació de semblança	Relació d'oposició

- 5 Busca en la sopa de lletres deu paraules del camp semàntic de la informàtica.

R	F	O	R	M	A	T	A	R
A	O	M	O	D	E	M	P	F
T	D	I	S	C	I	S	Q	I
I	A	D	R	E	Ç	A	V	T
D	U	H	U	R	O	C	E	X
E	X	E	C	U	T	A	R	E
M	O	N	I	T	O	R	U	R
Z	E	S	A	G	N	A	R	O
A	R	X	B	I	T	U	L	C

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 6 Debateu si una paraula pot pertànyer a més d'un camp semàntic. Per a justificar la vostra opinió, haureu de posar exemples. Anoteu les conclusions.

.....

.....

.....

.....

- 7 Amb l'ajuda del diccionari, i seguint les normes del full giratori, formeu de la manera més completa que pugueu les famílies lèxiques dels mots *mar*, *terra* i *roca*. Recordeu que en la majoria de diccionaris en línia podeu fer cerques avançades per a localitzar lexemes enmig de paraula.

- Mar:
- Terra:
- Roca:

- 8 Marca els intrusos en aquestes famílies lèxiques.

- recompte, comptable, compte, comtal, descompte, comptador
- planta, replantar, plantilla, planisferi, planter, plantar
- finestró, finestra, finesa, finestral, finestreta, finor

Grup 2: Els préstecs

Indica de quines llengües procedeixen els préstecs següents.

castellà anglès alemany àrab occità francès italià

Préstecs lingüístics						
espia fang	arracada matalàs	ambaixada frare	buscar esmorzar	bitllet necesser	batuta casino	club pòster

Investigueu en diccionaris etimològics i copieu els préstecs en la columna corresponent segons la llengua de procedència.

alabar càmping xato guarir carxofa ballar setrill confeti bravo aljub
xofer esprai rossinyol guerra carnet entregar bufet albercoc menú
lleig aquarella capellà formatar taquilla piano futbol sabó homenatge

Préstecs lingüístics	
Àrab	
Castellà	
Alemany	
Occità	
Italià	
Francès	
Anglès	

Quina diferència hi ha entre un préstec adaptat i un préstec adoptat? Comenteu-ho i anoteu les conclusions.

.....

.....

Classifica els préstecs següents en adoptats i adaptats.

baguette gaspatxo jazz foie conyac espaguetis pírcing borratxo
cuscús croissant sandvitx karate nyoqui kiwi vàter sushi
xoriço fondue whisky gurmet necesser puzle

- Préstecs adoptats:
- Préstecs adaptats:

Els préstecs innecessaris

13 Relaciona aquests anglicismes amb les formes alternatives valencianes.

Anglicismes

container •
hit parade •
overbooking •
sponsor •
resort •
return •
frame •
data base •
freeware •
cookie •

Formes alternatives

• sobreocupació
 • complex turístic
 • patrocinador
 • contenidor
 • llista d'èxits
 • programari lliure
 • galeta
 • marc
 • retorn
 • base de dades

14 Subratlla i corregeix els barbarismes que trobes en aquestes oracions.

a) Està tan acostumat a dur sombrero que no se'l lleva mai.

.....

b) Unes huelles sospetxoses el van delatar.

.....

c) Tinc turno a la peluqueria per a arreglar-me el flequillo.

.....

d) Averigua qui ha sigut l'autor del bulo que ha atemoritzat el barri.

.....

e) L'avalanxa de vehicles ha col·lapsat la carretera i ha provocat atascos.

.....

f) Crec que t'has confundit. Jo no soc el concejal!

.....

g) El llavero està al costat del cenicero.

.....

h) Quan aterrissem, demanarem el full de reclamacions a l'assafata.

.....

i) Despedeix-te d'ella, no sigues maleducat.

.....

j) El pas de peatons que crusa l'avenida està mal senyalitzat.

.....

15 Busca en el diccionari els equivalents valencians d'aquests castellanismes.

mejillons:	relleno:	gafe:
menos mal:	rejilla:	bulto:
ojalà:	natilles:	cuchilla:
bandeja:	mantequilla:	agobiar:
hombrera:	seta:	limosna:
tortilla:	mançanilla:	fletxasso:

Grup 3: Els col·loquialismes

1E En parelles, comenteu què és un col·loquialisme i anoteu una definició conjunta.

17 Relaciona els col·loquialismes següents amb la forma estàndard equivalent i fixa't en quina transformació han patit.

costipat •	• vingueu	traurer •	• quasi
vingau •	• també	collègit •	• venjança
tamé •	• constipat	casi •	• obrir
aumentar •	• mascletada	vengança •	• traure
mascletà •	• quèiem	trate •	• vespa
caïem •	• tréiem	aubrir •	• només
debaes •	• estiu	anjuntament •	• tracte
tréem •	• ametla	avespa •	• col·legi
metla •	• debades	domés •	• frare
istiu •	• augmentar	flare •	• ajuntament

1E Classifica aquests col·loquialismes en la graella segons el fenomen lingüístic que n'haja motivat la formació. Després escriu-ne les formes estàndard. Compara la classificació amb la parella de davant i corregiu el que calga.

ascoltar	caïra	nava	radere	foraet	atre	dingú	aixina	gavinet	traem
juar	vixca	festero	prèmit	eixuar	llangostí	felpa	fútbol	cànvie	
afoto	quidrar	aülla	mocaor	vea	professó	llunt	cànvit	vórer	
xocolatà	vinguent	milacre	distinguir	paia	apendre	juriol	vegilar		
dimatsos	llançol	minjar	aurella	dumenge	creïeu	moïment	caent		
dutxà-me	sandemà	gènit	mo n'anem	traïem	faja	astò	llògica		

	Col·loquialismes	Formes estàndard
Supressió de fonemes		
Addició de fonemes		
Canvi de posició de fonemes		
Canvi d'uns fonemes per uns altres		
Desplaçament de l'accent		
Altres alteracions		

TIPOLOGIES TEXTUALS

Grup 4: El reportatge

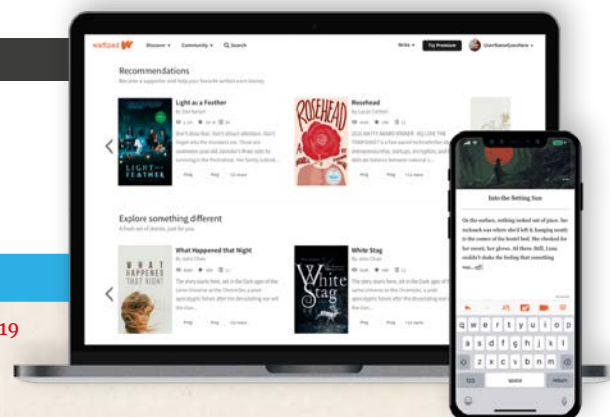
22 Llig aquest reportatge i contesta les preguntes.

TEXT 3

REPORTATGE VALÈRIA GAILLARD / JORDI NOPCA BARCELONA 01/11/2019

Llegir el mateix, però d'altres maneres

Amb un mercat de l'oci cada vegada més competitiu, la literatura es metamorfoseja en formats digitals com les 'chat stories' per adaptar-se a la demanda d'immediatesa i celeritat d'un lector que viu enganxat al mòbil. Al segle XXI tot s'hi val per continuar llegint

'CHAT STORIES'

LA LITERATURA EPISTOLAR DEL SEGLE XXI

Una de les últimes tendències de la literatura virtual és el format WhatsApp, que revisita i versiona la tradicional literatura epistolar. Està pensada per a un públic molt jove i habituat a aquesta plataforma de missatges, el WhatsApp, així com a l'Snapchat, on els missatges, vídeos i fotografies s'esborren al cap de 24 hores, oferint així l'emoció de l'efímer. En comptes de girar full, aquí les històries es van descabdellant en forma de missatges de WhatsApp i les vinyetes apareixen en tocar la pantalla. Són les anomenades *chat stories*, que prenen forma de conversa entre dos personatges amb fotos, telefonades i videotelefonades alternades. Una de les aplicacions que desenvolupen aquest tipus de literatura digital és Hooked, creada el 2015 per l'empresària nord-americana Perna Gupta. «Ens encanta llegir, igual que tu, però sabem que pot ser avorrit si les històries són molt llargues», diu el text de presentació de Hooked. Cada *story* té mil paraules i les temàtiques estan pensades per a enganxar lectors d'entre 13 i 17 anys. Segons les dades que dona l'empresa, actualment hi ha vint milions d'adolescents subscrits que tenen accés a una quantitat il·limitada d'històries en diversos idiomes, entre els quals el castellà.

Altres aplicacions, com Leemur, també en castellà, promet històries «que enganxen», i Scary Chat Stories, en anglès, «les històries més addictives de por». Algunes d'aquestes aplicacions incorporen una clara dimensió interactiva, com ara l'anglosaxona Cliffhanger Chat Stories, que avisa en la seua presentació: «Fes la teua tria i decideix qui viu o mor», en una clara fusió amb els jocs de rol. En el mateix format mòbil existeixen els relats que es difonen en un fil via Twitter, com ara els de Manuel Bartual i Modesto García, que han creat recentment una «hiloteca» per aplegar els títols «publicats». La gràcia de Twitter (que no té un model de negoci al darrere per als autors) és que les històries de nova creació es poden llegir en temps real, de manera que el seguidor-lector està pendent de les piulades de l'escriptor.

FANFICCIÓ VIRTUAL

PLATAFORMES COM WATTPAD FAN CIRCULAR HISTÒRIES 'LÍQUIDES'

El gènere fanficció s'ha revifat amb l'aparició de multiplataformes d'entreteniment com ara Wattpad, Lit-Net i Sweek. Wattpad, amb 80 milions d'usuaris mensuals, és la més popular. És una plataforma creada el 2007 que permet compartir històries amb altres persones, i també editen en la nostra llengua. El 90% dels autors que pengen les seues històries al Wattpad són mil·lennials i de la generació Z. Les històries es poden llegir en obert, tot i que per a accedir a algunes cal una subscripció de pagament. Més que negoci, molts joves autors l'usen com un trampolí per a donar-se a conèixer i entrar en els circuits tradicionals. El fenomen d'Anna Todd i la sèrie *After*, per exemple, va aparèixer ací.

La fanficció desplega el seu relat basant-se en un personatge real famós, ja siga un cantant o un actor. Normalment es creen en comunitats de fans i es distribueixen ràpidament

gràcies a les xarxes socials. Joan Adell, editor de Nova Casa Editorial, coneix de prop aquest tipus de literatura i ha publicat, entre d'altres, *Los trillizos Breadley*, de Noëlle Stephanie, inspirada en el cantant de One Direction Harry Styles. «Al Wattpad hi abunden autors molt joves amb moltes ambicions literàries que es declaren escriptors abans del que caldria – opina—. La majoria són històries romàntiques, de fantasia, ciència-ficció i massa sovint repeteixen molts estereotips masculistes». Una altra de les característiques d'aquestes històries virtuals és el fet de tenir un caràcter lúdic i col·laboratiu. Sovint són comentades per les xarxes i es van modificant segons el *feedback* dels lectors. «L'autor la retira i la torna a penjar refeta, de manera que la novel·la és líquida», sosté Adell.

«Wattpad dona total llibertat per a pujar la teua història quan i com vols, així que l'autor en té el control total», explica Noèlia Carrasco, que, sota el pseudònim de Noëlle Stephanie va publicar fins a huit novel·les a la plataforma. Un altre avantatge per a aquesta jove autora de 22 anys és el contacte directe amb els lectors, unes opinions que cal «gestionar» perquè no sempre són pertinents. Carrasco també ha fet el salt al paper «convencional» i l'any vinent publicarà amb Oz Editorial.

Font: *Diari Ara* (adaptació)

- Està escrit en primera persona o en tercera? Penses que els autors aporten la seua visió de les coses o volen ser més prompte objectius?

- Quina diferència hi ha entre una *chat story* i una fanficció?

- Què tenen en comú les *chat stories* i les fanficcions?

23   En grups, localitzeu les dades del reportatge anterior. A continuació, busqueu també les declaracions o valoracions de persones que no siguin els autors. Què es busca amb això?

24 Indica quines són les parts del text. Comprova el resultat amb la teua parella i modifica el que consideres.

25 Assenyala quines característiques dels reportatges compleix el text anterior. Després, compartiu la vostra opinió amb la resta de la classe. Aporteu, en cada cas, exemples.

- ☐ És un text més extens que una notícia i inclou descripcions abundants.
- ☐ Arreplega informacions que no són d'estricta actualitat.
- ☐ Intercala testimonis i opinions d'experts o de persones coneixedores del tema.
- ☐ Sol fer referència als antecedents i a la possible evolució en el futur.
- ☐ El contingut se sol distribuir en parts per a afavorir la claredat expositiva.
- ☐ Permet una certa llibertat expressiva, limitada per la intenció d'informar objectivament.

26 Seguint la tècnica del full giratori, en grups de quatre, marqueu alternativament les paraules del camp semàntic de la literatura (en blau) i de la tecnologia (en roig).

27 Subratlleu els préstecs lingüístics del reportatge i comenteu si són necessaris o innecessaris.

Grup 5: El text poètic

28 Escolta el poema següent i fes les activitats que hi ha a continuació.

TEXT 4

Un amor a frec de terra

*A ma mare i a mon pare, i als llocs
on ells són senzillament feliços*

Quin secret primitiu guarda l'arena?
Per un instant les herbes són daurades.
Un instant que perdura com l'anhel
d'un caprici. Després trau el **senill**
ombres llargues damunt de les marjals
i la llum torna a ser justa amb les coses.
Des de les **motes** al mar, un **capvespre**
de tardor és un **miratge**, preàmbul
d'aquest lloc buit de vosaltres, quan no
hi haja sol possible i tot, les motes
i la mar i les ombres del senill
s'entelen d'un lentíssim somni blanc.
Quin enyor guardarà llavors l'arena,
si vosaltres, com l'herba, també sou
la breu promesa que esbossen els astres?

MARIA JOSEP ESCRIVÀ
Tots els noms de la pena
Edicions de la Guerra

- Busca les paraules destacades en negreta i anota'n el significat:

Senill:

Mota:

Capvespre:

Miratge:

- On té lloc l'escena? Justifica-ho a partir del poema.

.....

- En quina part del dia i en quin moment de l'any se situa? Localitza els versos.

.....

- A qui s'adreça la veu poètica? Com ho has sabut?

.....

- Quin diries que és el tema del poema? El títol del poemari i la dedicatòria et poden guiar.

.....

29 Indica l'esquema mètric del poema de Maria Josep Escrivà.

.....
.....

30 En parelles, localitzeu en el poema exemples de polisíndeton, encavalcament i metàfora.

TEXT 5

eternitat

podria dir-te aquesta nit
que el temps no passa,
que no s'escola la llum
al cor de la llum,
que viurem en el record
i serem paraula en altres llavis.
podria dir-te que no creix l'oblit
ni el silenci a les avingudes
solitàries, que el foc ha cremat
la brossa quotidiana,
que no s'esborren els camins,
i sempre bategarà una mar
darrere del darrer horitzó.
podria dir-te aquesta nit
que totes les nits se'ns assemblen,
que el temps dels rius
retorna amb cada pluja
i cada núvol porta el record
dels peixos més foscos
fins a la llum primera.

ANNA MONTERO
el pes de la llum. Edicions Proa

- Explica el tema del poema a partir del títol: «eternitat».

.....

- A qui s'adreça la veu poètica? Què t'ha permès saber-ho?

.....

.....

- 32** En grups de quatre, rellegiu el poema d'Anna Montero i feu una llista de tots els recursos expressius emprats. Després, classifiqueu-los en la taula següent.

Recursos ortogràfics	
Recursos fonètics	
Recursos sintàctics	
Recursos semàntics	

- 33** Cap dels dos poemes està dividit en estrofes. Proposeu una possible separació en estrofes i reciteu-los en grups reduïts.

Grup 6: La poesia trobadoresca

34 Llig aquest poema de la trobadora Comtessa de Dia i contesta les preguntes.

TEXT 5

Tinc un desfici, ai, inclement

Tinc un desfici, ai, inclement,
pel cavaller que m'ha servit.
Massa l'he amat, m'ha malferit,
vull que tothom en tinga esment.

Ara veig que soc traïda
car no li he dat el meu amor.
Per ell jo visc en plany i enyor
en llit o quan vaig vestida.

Voldria haver-lo avarament
entre mos braços nu una nit.
Feliç seria en el meu llit
si jo li fos coixí plaent.

Més que Blancaflor, ferida
per Floris, cerque el seu favor,
car jo li ofrene cor i amor,
el seny, els ulls i la vida.

Oh bell amic ple de dolçors!
Quan us tindré vora el meu cor?
Si amb vós jugués, quin bell deport!
Quin bes, el meu, més amorós!
Sapigueu que goig hauria
si us tingués en lloc del marit
sols que em juréssiu, penedit,
de fer ço que jo voldria.

COMTESSA DE DIA
(versió d'ALFRED BADIA)

a) Qui parla en el poema? El fet de parlar en primera persona facilita que la veu poètica s'identifiqui amb la veu de l'autora?

b) A quina persona es refereix en el poema? S'hi adreça en tercera persona, en segona o de les dues maneres? Raona per què.

c) Quin sentiment mou la veu poètica a dir «vull que tothom en tinga esment»?

35 Explica quins tòpics de l'amor cortès s'observen en el poema. Posa exemples del text.

36 Comenteu a quin gènere correspon la composició de la Comtessa de Dia.

TEXT 1

Ah, si pogués tot ver amant
ser discernit del falsador,
i el llausanger i el traïdor
portessin banyes al davant!
Tot l'or del món i tot l'argent,
jo els donaria, ben després,
si amb mi, que soc, d'amor **corprès**,
midons volgués ser benvolent.

Quan jo la veig, el meu turment
em surt pels ulls i la color,
car així tremo de **paor**
com fa la fulla contra el vent.
No tinc pas més seny que un infant,
tant mon amor em té **malmès**.
Doncs si midons així m'ha **ullprès**,
per què no escolta més mon **plant**?

Dama gentil, sol us deman
que m'accepteu de servidor.
Jo us serviré com bon senyor.
Cap **guardó** no seré esperant.
Estic al vostre manament
amb cor humil, **gai i cortès**;
no soc lleó ni ós muntès
perquè m'**occiu** com a ells, talment.

Allà on es troba el meu Cortès,
aquest vers meu serà tramès.
Si en soc tan lluny, no és **mancament**.

BERNAT DE VENTADORN
Poesia trobadoresca
(a cura de LOLA BADIA)
Edicions 62

- a) Busca en el diccionari les paraules destacades en negreta i escriu un sinònim per a cada una.

Corprès:

Cortès:

Guardó:

Ullprès:

Paor:

Occir:

Gai:

Plant:

Malmès:

Mancament:

- b) A quin gènere pertany el poema?

.....

- c) A qui es refereix el trobador quan anomena el *llausanger* (vers 3) i la *midons* (vers 8)?

.....

- d) Quin senyal utilitza el trobador per a amagar el nom de la dama? En quina estrofa apareix?

.....

- e) Com se sent el trobador? Quines paraules del poema ho demostren?

.....

- 38 Llig la versió original d'aquesta estrofa del poema anterior, compara-la amb la traducció i observa les semblances que té l'occità o provençal amb la nostra llengua.

Bona domna, re no-us deman
Mas que·m prendatz per servidor,
Qu'e-us servirai com bo senhor,
Cossi que del gazarado m'an.
Ve-us m'al vostre comandamen,
Francs cors umils, gais e cortès!
Ors ni leos non etz vos ges,
Que·m aucizatz, s'a vos me ren.

Dama gentil, sol us deman
que m'accepteu de servidor.
Jo us serviré com bon senyor.
Cap guardó no seré esperant.
Estic al vostre manament
amb cor humil, gai i cortès;
no sóc lleó ni ós muntès
perquè m'occiu com a ells, talment.

Grup 7: Ramon Llull

39 Llig i escolta aquest fragment del *Llibre de les bèsties* de Ramon Llull i contesta les preguntes.

TEXT B

De la traïció que la rabosa va tramar contra el rei

La rabosa i els seus companys es van enutjar molt per no haver estat triats per al consell del rei. En aquell moment la rabosa concebé la traïció en el seu cor, i va desitjar la mort del rei. Aleshores va dir a l'elefant:

–D'ara endavant hi haurà un gran odi entre les bèsties carnívores i herbívores, perquè el rei i els seus consellers s'alimenten de carn, i vosaltres no teniu cap representant de la vostra naturalesa en el consell, ni ningú que defense els vostres drets.

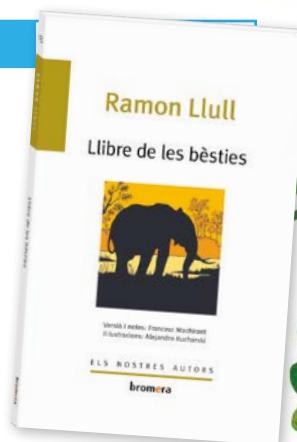
L'elefant va respondre que confiava que el gall i la serp defensarien els seus drets en la cort del rei, ja que no eren animals carnívors. La rabosa va respondre amb el següent exemple:

–En una terra hi havia un cristià que tenia al seu servei un sarraí de qui es fiava molt i a qui tractava molt generosament. Però el sarraí, que per la religió era el seu enemic, no li podia tenir afecte, sinó que sempre estava pensant com el podria matar.

–Per això, senyor elefant –digué la rabosa–, la serp i el gall són d'un llinatge tan diferent del teu i del dels teus companys que, encara que no siguin animals carnívors, no us en fieu i estigieu segurs que acceptaran tot allò que siga perjudicial per a tu i per als teus companys.

L'elefant es quedà molt preocupat per les paraules que la rabosa li havia dit i imaginà durant una llarga estona els danys que podia ocasionar a ell i als seus companys l'elecció d'aquell rei i d'aquells consellers. Mentre l'elefant s'ho pensava, la rabosa li va dir que no tinguera por del rei ni dels seus companys, ja que si ell volia ser rei, ella buscava la manera per la qual arribara a ser-ho. Però l'elefant no les tenia totes i dubtava si la rabosa el traïria o no, ja que, per natura, ella hauria d'estimar-se més les bèsties carnívores que no les herbívores.

RAMON LLULL. *Llibre de les bèsties*

a) Quins personatges apareixen en el text anterior?

.....

.....

b) En quin tipus de text els personatges són animals?

.....

c) Per què el rei decideix que la rabosa no forme part del consell?

.....

.....

d) Quin recurs utilitza la rabosa per a respondre a l'elefant? Quina història li conta i amb quina intenció?

.....

.....

.....

40   Comenteu com penseu que acaba la història. Després, escolteu el final original d'aquest capítol de l'obra de Llull i compareu-los.

41 Llig aquest fragment del *Llibre d'Evast i d'Aloma i de Blanquerna*, son fill i contesta les preguntes.

TEXT 9

CAPÍTOL III. DE LA QÜESTIÓ QUE LI PLANTEJÀ EVAST A BLANQUERNA

Evast recordà els temps en què desitjava entrar en religió i volgué provar si Blanquerna sabria ocupar-se d'ell mateix i regir la casa, ja que així ell i Aloma podrien entrar en religió. Mentre ho pensava, Blanquerna arribà d'escola. Era molt jove, gentil i agradable de veure. Tenia divuit anys, estava molt ben ensenyat i era molt obedient als seus pares.

–Estimat fill –digué Evast–, vull que contestes a aquesta qüestió: en un castell prop d'aquesta ciutat al qual s'entrava a través d'un gran bosc s'esdevingué que un ballester hi anà a caçar cérvols, cabirols i altres bèsties, com acostumava. Ell ferí un cérvol amb una fletxa i el seguí tot el dia, però no el trobà. Quan tornava a la ciutat es trobà un paranyer que duia la fletxa a la mà. Li preguntà on l'havia trobada i el parador digué que en un cérvol que havia trobat mort i havia venut a uns carnisers. Ara vull saber com jutjaries a qui pertanyia el cérvol i si haurien de dividir-se el profit obtingut.

Blanquerna respongué:

–Senyor, sabeu que la intenció és més forta que la casualitat i per intenció va ser mort el cérvol que el paranyer va trobar per casualitat. Per dret i justícia cal adjudicar el cérvol al ballester, perquè, contràriament, la casualitat seria la vencedora. Però el ballester ha de provar primer que la sageta és seua i no d'un altre ballester.

Blanquerna també digué que el carnisser tenia dret sobre el cérvol:

–Perquè segons el costum del seu ofici, l'ha comprat creient que era del paranyer, per tant, seria una gran injustícia que el carnisser no obtinguera guany quan no tenia intenció de fer mal.

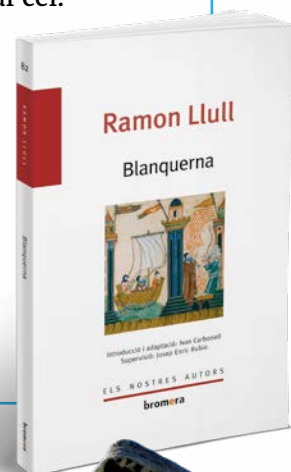
–Digues-me, fill meu, el ballester comet pecat si no dona alguna cosa al paranyer i me-reixeria anar a l'infern? –preguntà Evast.

Blanquerna contestà de seguida:

–Senyor, hi ha pecats mortals i venials. Per no usar la cortesia i la caritat cometria pecat venial, que no comporta dany perdurable, però sí que tindria menys glòria al cel.

Totes aquestes qüestions i moltes altres plantejava Evast al seu fill i a totes contestava perfectament. Quan Evast veié que Blanquerna estava així d'il·luminat en ciència i bons costums, n'estigué molt content i entrà en una capella que tenia a casa, s'agenollà davant l'altar, feu el senyal de la santa creu i digué aquestes paraules:

–Senyor Déu gloriós, no has oblidat el teu servidor. Beneït sigues, Senyor, que m'has donat satisfacció a través del meu fill Blanquerna, a qui podré encomanar els meus béns perquè Aloma i jo servim en l'orde de la religió, per recordar la teua santa passió i per plorar els nostres pecats, les nostres culpes i els nostres errors.

a) Quina relació hi ha entre els personatges del relat principal?

.....

b) Quin dilema planteja Evast a Blanquerna? Amb quina finalitat?

.....

.....

.....

c) Quines virtuts té Blanquerna segons el text?

.....

Grup 8: Les cròniques medievals

43 Llig aquest text i contesta les preguntes següents.

TEXT 10

La conquesta de València

I quan vingué l'altre dia a l'hora de vespres encarregàrem de dir al rei i a Raiç Abulhamalet, per tal que sabessen els cristians que nostra era València, que posassen la nostra senyera en la torre que ara és del temple. I ells digueren que els plaïa. I Nos érem entre la rambla i el reial i la torre. I quan vam veure la nostra senyera dalt de la torre, descavalcàrem i, girant-nos cap a orient, ploràrem dels nostres ulls i besàrem la terra pel gran favor que Déu ens havia fet.

I mentrestant, els sarraïns prepararen l'eixida en els cinc dies que havien pactat amb Nos, i al tercer dia ja estaven tots preparats per a eixir. I Nos, amb cavallers i hòmens armats prop de Nos, els vam traure tots en aquells camps que són entre Russafa i la vila i haguérem de ferir hòmens, perquè volien prendre als sarraïns robes i apoderar-se d'algunes sarraïnes i infants. Mai no havia eixit tanta gent de València, que entre hòmens i dones n'eren cinquanta mil.

JAUME I. *Llibre dels fets*. Editorial Barcino (adaptació)

a) Com va conquerir València Jaume I?

b) Com va fer saber Jaume I als cristians que havia conquerit València?

c) Què van fer molts sarraïns després que van perdre la ciutat?

44 En equip, busqueu informació sobre el penó de la conquesta de l'Ajuntament de València. Quina relació té amb el fragment que heu llegit?

45 Assenyala els casos de plural majestàtic que apareixen en el text.

46 La crònica de Jaume I, o *Llibre dels fets*, tenia també una intenció propagandística. Com es manifesta això en el fragment anterior.

47 Una de les característiques del *Llibre dels fets* són els polisíndetons. Explica què són i assenyala exemples en el text.

48 Com es manifesta el sentiment religiós en el fragment que has llegit?

TEXT 11

Na Mercadera

He de contar-vos un fet extraordinari que va ocórrer de veritat a fi que tots vosaltres vegeu que és autèntic.

A Peralada hi havia una dona que jo vaig conèixer i vaig veure. S'anomenava Mercadera perquè tenia una botiga de mercaderia. Era una dona molt llesta, alta i corpulenta. Un dia, mentre la host francesa es trobava davant Peralada, ella va eixir de la vila. Se'n va anar al seu hort a collir cols. Es va vestir una gonella d'home i agafà una llança. També es va posar a la corretja una espasa, i un escut al braç. I se'n va anar a l'hort. Quan es va trobar a l'hort va sentir campanetes. Es va sorprendre. De seguida parà de collir cols i se'n va anar cap aquella banda per veure de què anava la cosa. Va mirar i va veure que, en el sequió que hi havia entre el seu hort i un del costat, un cavaller francès amb el seu cavall armat amb el pitral de campanelles, anava d'ací a allà sense saber per on eixir-se'n. I, ella que se'l veu, es va col·locar en un pas obligat i li amollà tal colp de llança per les faldes de la cuixa que li la va travessar tota. També li travessà la sella i es va clavar en el cavall. Acabat açò, el cavall es va sentir ferit i es va alçar de davant i de darrere. De tal manera que el cavaller haguera caigut de no anar lligat amb una cadena a la sella. Què us diré? Ella es va tirar mà a l'espasa. Se'n va anar a un altre eixidor i anà a ferir el cavall per la testera.

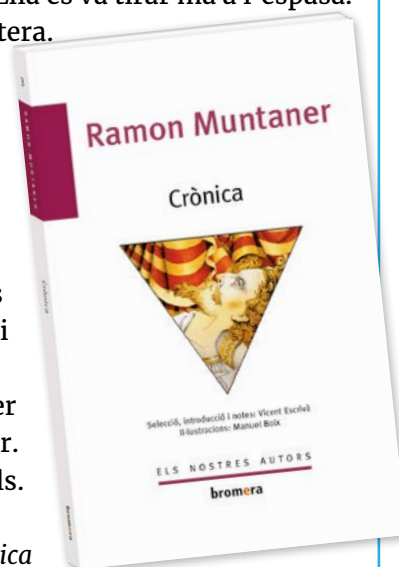
El cavall es va quedar atarantat. Què us diré? Ella va agarrar el cavall per les regnes i va cridar:

–Cavaller, sou mort si no us rendiu!

El cavaller es va veure mort. Agafà el bordó o espasa d'estoc, el va tirar a terra i es va rendir. Ella replegà el bordó, li extragué la llança de la cuixa i, d'aquesta manera, el va conduir dins Peralada. D'aquesta peripècia es van quedar molt contents i satisfets el senyor rei i l'infant n'Alfons. De tal manera que li van fer contar moltes vegades com s'havia fet amb el cavaller.

Què us diré? El cavall i les armes van ser per a ella. El cavaller va ser rescatat per dos-cents florins d'or que ella es va endur. D'aquest cas podeu deduir si la ira de Déu anava en contra d'ells.

RAMON MUNTANER. *Crònica*

- a) Qui és el narrador del text? Localitza en el fragment les formes verbals que ho demostren.

.....

.....

- b) Com justifica Muntaner que els fets que conta són veritat? Extrau proves del text.

.....

.....

- c) De quina manera es manifesta en el text que el bàndol de Ramon Muntaner té el suport diví.

.....

.....

50 Muntaner s'adreça als lectors diverses vegades. Assenyala en el text eixes apel·lacions.

51 En parelles enumereu les paraules del camp semàntic de la cavalleria que apareixen en el text.

FEM UN DICTAT

- 52 Escriu el dictat d'aquest fragment del *Llibre de l'orde de cavalleria*, de Ramon Llull.

- 53 Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

- 54 Tria tres paraules amb **b** o **v** i anota tres derivades de cada una.

- 55 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

TALLER DE POESIA

En aquesta unitat us proposem practicar l'art de recitar. No és gens fàcil, però és una bona manera de preparar-se per a reptes importants. Si seguim les pautes i els consells que hi ha a continuació, us resultarà molt més assequible. A més, recitareu els poemes en grup, la qual cosa us permetrà superar la timidesa.

- En grups de quatre o de cinc, trieu un poema que us agrade. Pot ser un dels que hem treballat al llarg de la unitat, al llarg del curs, en les lectures, o qualsevol altre que valoreu especialment. És important que tots els membres del grup estigueu a gust amb el poema que trieu. Us atreviu amb un poema trobadoresc?
- Treballem el poema. Llegiu-lo moltes vegades, fins que tingueu clar el significat. Penseu quina és la intenció de l'autora o autor en cada paraula, en cada vers. No cal que el memoritzeu, però al final del procés és molt probable que ho hàgeu fet sense adonar-vos-en. Quan el reciteu (cada un una estrofa o tots a l'uníson), cal que el tingueu davant, perquè és possible que a causa dels nervis oblideu algun vers o us quedeu enganxats. El que importa és que el conegueu, per a saber quines parts poden resultar més complicades i quines estratègies podeu tindre en compte.
- Quan el tingueu ben interioritzat, llegiu-lo complet en veu alta, tantes vegades com ho necessiteu. Us heu de fixar en el ritme, l'entonació, les pauses... Feu totes les indicacions que cregueu convenients per a fer una bona recitació.
- Heu de transmetre els sentiments que expressa el poema. Si el vers és trist, tristesa; si és d'amor, passió; si és alegre, felicitat... Però no exagereu. Igual que en el teatre, una sobreactuació pot arruïnar el resultat. La veu ha de ser pausada i clara, no excessivament alta.
- Per a fer una bona recitació, heu de regular de manera adequada les pauses, que són les que marquen el ritme. Seguiu la puntuació del text, parant atenció a la llargada de cada signe: comes, punts i coma, punts, punts suspensius... Eviteu les pauses molt marcades al final de cada vers, perquè això resta naturalitat. Fixeu-vos especialment en els encavalcaments, perquè en eixe cas és segur que no haureu de fer pausa.
- Al final de cada vers, heu de mantindre el to. El més habitual és que decreasca, i això és, precisament, el que heu d'evitar, perquè els finals de vers han de tindre un poc d'èmfasi.
- Quan hàgeu posat en pràctica tots aquests consells, reciteu el poema dins del grup. Els altres membres hauran de ser objectius i donar consells sobre els aspectes que es poden millorar. També hauran d'indicar-vos quines coses heu fet especialment bé.

Ara ja podeu fer el recital tota la classe en conjunt!

AVALUACIÓ

1 Agrupa per camps semàntics aquestes paraules:

ciclomotor	roure	ganivet	pomera	aigua	tramvia	suc	pi	refresc	cervesa	vi
magraner	motocicleta	forqueta	bol	llimera	perol	helicòpter	bicicleta	plat		

.....:

.....:

.....:

.....:

2 Llig el text següent i encercla de blau les paraules del camp semàntic de l'art i de roig les dels camp semàntic de la història.

El sud de França, molt a prop del Pirineu, amagava encara una sorpresa més impactant. El 1994 Jean-Marie Chauvet va descobrir la cova que porta el seu nom. La cova de Chauvet té unes pintures amb 30.000 anys d'antiguitat, amb un immens fris ple d'animals –lleons, rinoceronts, bisons, mamuts i un cérvol.

Les pintures de Lascaux ens il·lustren sobre la traça d'aquells artistes primitius, que amb mitjans limitats feren obres impressionants. Però també ens alligonen sobre una mena de química rudimentària i senzilla, que tenia com a objectiu obtenir colors per pintar damunt les parets. La datació de les pintures prehistòriques es pot fer de maneres diverses. La majoria de mètodes són indirectes: no es data la pintura, sinó el seu entorn. Es poden recollir objectes que s'associen amb el moment en què es devia pintar l'obra. Poden ser utensilis casolans, eines, objectes simbòlics o restes animals o humanes. Aquestes darreres, com que són orgàniques, poden datar-se pel mètode del carboni 14. I molts utensilis, si estan fets de matèria orgànica –com ara fusta– o en contenen restes –si han servit per cuinar, per exemple– també són susceptibles que se'ls aplique aquest mètode.

XAVIER DURAN. *L'artista en el laboratori*

3 Anota quatre paraules de la família lèxica d'aquests mots.

Cuinar:

Pintar:

4 Substitueix els préstecs per paraules genuïnes del valencià.

- La nova app em deixa el mòbil sense bateria.
- L'ordinador de l'escola funciona amb software lliure.
- La pantalla de la teua tàblet és antireflectant.
- Hem de trobar espònsors per a la campanya.
- He escrit un nou post per a la revista digital.

5 Encercla els col·loquialismes i reescriu el text amb les formes correctes.

El xiquet volia vórer què passava al replà, aixina que agafà la caïra i se'n pujà de ginolls. Va arrimar l'ull al foraet i no n'hi havia res. Va posar l'aurella contra la porta i no s'ascoltava a dingú, però feia un moment algú havia tocat el timbre. Era molt astrany. I si aubria? Potser calia quidrar el germà major, que estava al minjaor, però amb el gènit que tenia, consevol s'acostava a d'ell...

.....

.....

.....

.....

6 Llig aquest poema d'Anna Montero i respon.

del cel, el núvol. de la paraula, els silencis.
de les aigües, el riu. de la mar, l'escuma.
dels carrers, la pluja.
de l'amor, el gest,
el núvol, el silenci,
la pluja, el riu.
de l'amor, la paraula i la mar,
el cel, l'aigua. de l'amor, l'espai
obert que a dintre s'arbra
i ens fa paraula.

a) Quin és el tema del poema?

.....

b) Fins a quin punt és necessari que un poema tinga mètrica regular i rima? Justifica-ho a partir del text.

.....

.....

.....

.....

7 Indica els recursos literaris emprats en el poema anterior.

Recursos ortogràfics	
Recursos fonètics	
Recursos sintàctics	
Recursos semàntics	

8 Marca verdader o fals.

	V	F
La poesia trobadoresca s'escrivia en occità.		
Tots els trobadors eren homes.		
Els poemes trobadorescos sobre l'amor s'anomenen sirventesos.		
El senyal és el nom en clau amb què el trobador o la trobadora s'adreça a l'amant.		

9 Confirma o desmenteix l'afirmació següent: «Les quatre grans cròniques van ser redactades per quatre reis de la Corona d'Aragó durant el segle xv».

.....

10 Indica a quines obres de Ramon Llull fan referència estes descripcions.

Llibre en què es critica la lluita pel poder en la societat a través dels animals.	
Poema en què Ramon Llull confessa el que ell considera que són pecats i fracassos.	
Llibre didàctic sobre les virtuts que ha de tindre un cavaller cristià.	
Novella sobre la vida d'un personatge que decideix dedicar la seua vida a Déu.	

